

Ocena zapotrzebowania na wsparcie przedsiębiorstw w zakresie gospodarki o obiegu zamkniętym (circular economy)

Tabela rekomendacji

Raport powstał w ramach projektu współfinansowanego
z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego

Wszelkie wnioski i rekomendacje oraz poglądy Autorów rozdziałów zawarte w raporcie, stanowią opinię Wykonawcy (Bluehill Sp. z o.o.) lub Autorów opracowania, i nie odzwierciedlają oficjalnego stanowiska Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości.

Lp.	Treść wniosku	Treść rekomendacji	Adresat rekomendacji	Sposób wdrożenia	Termin wdrożenia	Klasa rekomendacji	Obszar tematyczny	Program operacyjny	Instytucja zlecająca badanie
1	Jednym z głównych uwarunkowań wpływających na możliwość modyfikacji gospodarki w kierunku GOZ jest świadomość - zarówno istniejących w ramach GOZ możliwości, jak i korzyści z nich wynikających. Należy przy tym podkreślić, że istotne jest budowanie i podnoszenie świadomości zarówno po stronie konsumentów (społeczeństwa) jak i przedsiębiorców.	Należy przygotować i przeprowadzić kampanię informacyjno-promocyjną skierowaną do różnych uczestników rynku (konsumentów i przedsiębiorców) w zakresie ich wpływu na środowisko naturalne oraz zachęcającą do postaw prośrodowiskowych (konsumentów) i działalności cyrkularnej (przedsiębiorcy).	Urząd Ministra właściwego ds. środowiska	Przedmiotem kampanii powinno być podnoszenie świadomości konsumentów oraz przedsiębiorców w zakresie ich wpływu na środowisko naturalne. Należy ukazywać formy i skalę oddziaływania poszczególnych, codziennych decyzji - takich jak np. decyzje zakupowe lub sposób wyboru dostawcy/ podwykonawcy. Poszczególne oddziaływania powinny być zestawiane ze wskazywaniem dobrych praktyk zgodnych z GOZ (możliwość powiązania z rekomendacją nr 2), promując odpowiednie postawy wśród konsumentów i przedsiębiorców. Kampania powinna zostać przeprowadzona w ramach wybranych bloków tematycznych - np. marnotrawstwo, selektywna zbiórka odpadów, wydłużanie cyklu życia produktu (należy unikać ogólnego, niesprecyzowanego przekazu).	31 grudnia 2021	Rekomendacja pozasystemowa	informacja i promocja	nie dotyczy	PARP
2	Jednym z głównych uwarunkowań wpływających na możliwość modyfikacji gospodarki w kierunku GOZ jest świadomość - zarówno istniejących w ramach GOZ możliwości, jak i korzyści z nich wynikających. Należy przy tym podkreślić, że istotne jest budowanie i podnoszenie świadomości zarówno po stronie konsumentów (społeczeństwa) jak i przedsiębiorców.	Należy opracować platformę internetową zawierającą przykłady istniejących w ramach GOZ rozwiązań oraz korzyści wynikających z ich wdrożeń dla przedsiębiorstw.	Urząd Ministra właściwego ds. środowiska	Utworzona platforma internetowa powinna stanowić katalog dostępnych w ramach GOZ rozwiązań - pogrupowanych w zakresie zagadnień tematycznych (np. nowe modele biznesowe; ekoprojektowanie; recykling; nowe źródła energii) oraz odbiorców (konkretne branże) mogących je wykorzystać. Każde rozwiązanie powinno zostać opisane „językiem korzyści” - zawierać informację o potencjalnych korzyściach oraz perspektywie czasowej, w jakiej mogą one wystąpić (po ich wdrożeniu). Wskazany jest, aby opis rozwiązań zawierał odniesienie do rzeczywistego przykładu ich wdrożenia. Platforma powinna być bezpłatna i ogólnodostępna. Może stanowić osobną stronę internetową albo podstronę już istniejącego portalu pozostającego w zasobach Ministerstwa.	31 grudnia 2021	Rekomendacja pozasystemowa	informacja i promocja	nie dotyczy	PARP
3	Istotnym czynnikiem warunkującym wdrażanie rozwiązań GOZ w przedsiębiorstwach jest dostęp do wykwalifikowanej kadry (pracowników firm). Czynnikiem ten jest istotny zarówno w odniesieniu do specjalistów zajmujących się tworzeniem oraz wdrażaniem rozwiązań, jak również kadry zarządzającej (właścicieli przedsiębiorstw, członków zarządu, dyrektorów, inwestorów) podejmującej decyzję o wdrażaniu lub rezygnacji z rozwiązań GOZ.	Należy stworzyć działanie umożliwiające pokrycie części kosztów doradztwa w zakresie wdrażania rozwiązań zgodnych z GOZ oraz korygowania (bądź opracowania na nowo) modeli biznesowych dla działalności przedsiębiorstw włączającej elementy GOZ.	IZ/ IP następcy programu POIR na lata 2021-2027	Stworzone działanie powinno obejmować swoim zakresem audyt działalności przedsiębiorstwa (jak firma obecnie funkcjonuje w obszarach związanych z GOZ); propozycję nowych rozwiązań; wsparcie doradcze we wdrażaniu wybranych rozwiązań. Działanie powinno obejmować doradztwo dotyczące zarówno rozwiązań infrastrukturalnych (wymiana/ wdrożenie nowej infrastruktury) jak również związanych z wdrażaniem modeli biznesowych (np. product as a service, sharing). Przedmiotem dofinansowania powinien być zakup usługi doradczej. Działanie powinno zostać dedykowane MSP.	31 grudnia 2021	Rekomendacja programowa strategiczna	środowisko	następca programu POIR na lata 2021-2027	PARP
4	Istotnym czynnikiem warunkującym wdrażanie rozwiązań GOZ w przedsiębiorstwach jest dostęp do wykwalifikowanej kadry (pracowników firm). Czynnikiem ten jest istotny zarówno w odniesieniu do specjalistów zajmujących się tworzeniem oraz wdrażaniem rozwiązań, jak również kadry zarządzającej (właścicieli przedsiębiorstw, członków zarządu, dyrektorów, inwestorów) podejmującej decyzję o wdrażaniu lub rezygnacji z rozwiązań GOZ.	Należy stworzyć program edukacyjny podnoszący kompetencje kadry zarządzającej MSP (właścicieli przedsiębiorstw, członków zarządu, dyrektorów, inwestorów) w zakresie tworzenia, rozwijania oraz wdrażania innowacji zgodnych z GOZ.	IZ/ IP następcy programu POWER na lata 2021-2027	Wzorem dla tworzonego programu może być Akademia Menadżera Innowacji (AMI) – projekt pozakonkursowy realizowany w ramach działania 2.21 POWER - Poprawa zarządzania, rozwoju kapitału ludzkiego oraz wsparcie procesów innowacyjnych w przedsiębiorstwach. Zastosowany w ramach AMI model działania należy dostosować do specyfiki innowacji zgodnych z GOZ, albo w ramach dotychczasowego AMI wprowadzić moduł lub dedykowaną ścieżkę edukacyjną dla menadżerów związaną z GOZ.	31 grudnia 2021	Rekomendacja programowa operacyjna	edukacja	następca programu POWER na lata 2021-2027	PARP

Lp.	Treść wniosku	Treść rekomendacji	Adresat rekomendacji	Sposób wdrożenia	Termin wdrożenia	Klasa rekomendacji	Obszar tematyczny	Program operacyjny	Instytucja zlecająca badanie
5	Wdrażanie rozwiązań GOZ wiąże się niejednokrotnie z realizacją znaczących inwestycji, w przypadku których perspektywa zwrotu jest odległa. Dotyczy to zarówno wdrożeń gotowych (dostępnych na rynku) technologii, jak również nowych rozwiązań stanowiących przedmiot prac badawczo-rozwojowych przedsiębiorstw.	Należy stworzyć działanie umożliwiające wsparcie finansowe MSP w zakupie i wdrażaniu rozwiązań GOZ.	IZ/ IP następców programów POPW i RPO na lata 2021-2027	Działanie powinno zostać dedykowane MSP. Wsparcie powinno być oferowane w formie pożyczki (RPO+) lub dotacji (POPW+) na zakup infrastruktury związanej z: <ul style="list-style-type: none"> wdrażaniem nowego (lub skorygowanego) modelu biznesowego zgodnego z GOZ lub innych rozwiązań przyczyniających się do ograniczania zużycia energii bądź ograniczania zużycia zasobów/wytwarzania odpadów (np. fotowoltaika, pompy ciepła, oświetlenie energooszczędne, systemy zarządzania energią, systemy umożliwiające wirtualizację procesów). Wdrażanie rekomendacji można powiązać z rekomendacją nr 3 - objąć wsparciem rozwiązania wynikające z przeprowadzonego doradztwa.	31 grudnia 2021	Rekomendacja programowa strategiczna	środowisko	Więcej niż 1 program	PARP
6	Wdrażanie rozwiązań GOZ wiąże się niejednokrotnie z realizacją znaczących inwestycji, w przypadku których perspektywa zwrotu jest odległa. Dotyczy to zarówno wdrożeń gotowych (dostępnych na rynku) technologii, jak również nowych rozwiązań stanowiących przedmiot prac badawczo-rozwojowych przedsiębiorstw.	Należy stymulować podaż nowych rozwiązań w zakresie GOZ poprzez stworzenie działania pobudzającego aktywność start-upów w tym zakresie.	IZ/ IP następcy programu POIR na lata 2021-2027 (opcjonalnie IZ/IP następcy programu POPW na lata 2021-2027)	Inspiracją dla tworzonego działania może być 2.5 POIR „Programy akceleracyjne”. Beneficjentem bezpośrednim (grantobiorcą) działania powinien być akcelerator startupów. Jego rolą powinno być: <ul style="list-style-type: none"> zrekrutowanie do zgłoszenia konkursowego (wniosku) grupy dużych lub średnich firm przemysłowych deklarujących określone wyzwanie w nurcie GOZ (np. ograniczenie wytwarzania odpadów o 50%); zrekrutowanie start-upów, rozwijających rozwiązania umożliwiające osiągnięcie zadeklarowanego wyzwania firm przemysłowych. Grant finansowy oferowany w ramach działania powinien obejmować wsparcie start-upów w pracach nad rozwiązaniami oraz koszty zarządzania, które ponosić będzie akcelerator. Wskazano, aby wkład własny do wniosku akceleratorów wnosili również zrekrutowane przez akceleratora firmy przemysłowe. O ile zaprojektowana zostanie odpowiednia linia demarkacyjna z POIR+, rekomendacja może zostać również wdrożona w POPW+, kontynuując w zmodyfikowanej formie (akceleracyjnej jw.) program „Platformy startowe dla nowych pomysłów”.	31 grudnia 2021	Rekomendacja programowa operacyjna	przedsiębiorczość	następca programu POIR na lata 2021-2027 (opcjonalnie następcą programu POPW na lata 2021-2027)	PARP
7	Wdrażanie rozwiązań GOZ wiąże się niejednokrotnie z realizacją znaczących inwestycji, w przypadku których perspektywa zwrotu jest odległa. Dotyczy to zarówno wdrożeń gotowych (dostępnych na rynku) technologii, jak również nowych rozwiązań stanowiących przedmiot prac badawczo-rozwojowych przedsiębiorstw.	Należy stymulować podaż nowych rozwiązań w zakresie GOZ poprzez promowanie oraz nagradzanie nowych i innowacyjnych rozwiązań wytwarzanych na rynku krajowym.	IZ/ IP następcy programu POIR na lata 2021-2027	Wdrożenie rekomendacji można przeprowadzić w ramach realizowanego przez PARP konkursu Polski Produkt Przyszłości - poprzez utworzenie osobnej kategorii związanej z GOZ. Pozostałe założenia Konkursu można pozostawić w obecnie stosowanej formie (grupa docelowa: jednostki naukowe oraz przedsiębiorcy prowadzący działalność na terenie RP; nagroda finansowa dla laureatów oraz zdobywców wyróżnienia).	31 grudnia 2021	Rekomendacja programowa operacyjna	przedsiębiorczość	następca programu POIR na lata 2021-2027	PARP
8	Wdrożenie GOZ wymaga wzrostu współpracy pomiędzy uczestnikami rynku. Istotna jest zarówno współpraca pomiędzy przedsiębiorstwami (ciągłość łańcuchów wartości oraz optymalizacja łańcuchów dostaw), współpraca pomiędzy przemysłem i sektorem nauki oraz współpraca w zakresie wymiany doświadczeń.	Należy stworzyć działanie stymulujące powstawanie i rozwój sieci współpracy przedsiębiorstw opartych na symbiozie przemysłowej.	IZ/ IP następców programów POIR lub POPW na lata 2021-2027 (w zależności od kształtu obu projektowanych programów)	Stworzone działanie powinno być dedykowane konsorcjom oraz sieciom współpracy przedsiębiorstw przemysłowych (w tym klastrów). Wsparciem należy objąć: <ul style="list-style-type: none"> zakup współdzielonej przez przedsiębiorstwa infrastruktury przyczyniającej się do ograniczania zużycia energii bądź ograniczania zużycia zasobów/wytwarzania odpadów projekty polegające na wzajemnym zagospodarowaniu w procesie przemysłowym wytwarzanych odpadów (w tym uzupełnianie brakujących elementów łańcucha dostaw/cyklu produkcyjnego - np. projekty polegające na uzdatnianiu odpadów jednego przedsiębiorstwa na potrzeby ich wykorzystania przez drugie przedsiębiorstwo). 	31 grudnia 2021	Rekomendacja programowa strategiczna	przedsiębiorczość	Więcej niż 1 program	PARP

Lp.	Treść wniosku	Treść rekomendacji	Adresat rekomendacji	Sposób wdrożenia	Termin wdrożenia	Klasa rekomendacji	Obszar tematyczny	Program operacyjny	Instytucja zlecająca badanie
9	Wdrożenie GOZ wymaga wzrostu współpracy pomiędzy uczestnikami rynku. Istotna jest zarówno współpraca pomiędzy przedsiębiorstwami (ciągłość łańcuchów wartości oraz optymalizacja łańcuchów dostaw), współpraca pomiędzy przemysłem i sektorem nauki oraz współpraca w zakresie wymiany doświadczeń.	Należy stworzyć działanie stymulujące przenoszenie na teren PW lub zakładanie nowych przedsiębiorstw przemysłowych na terenie PW wykorzystujących w procesie produkcyjnym odpady wytwarzane na terenie PW (w tym np. odpady z produkcji rolnej).	IZ/ IP następcy programu POPW na lata 2021-2027	Stworzone działanie powinno zostać dedykowane średnim i dużym przedsiębiorstwom z całej Polski, zakładającym na terenie PW (w tym jako filia/zakład przedsiębiorstwa prowadzącego działalność w innych regionach) lub modyfikującym zakład produkcyjny na terenie PW. Działalność wspieranego zakładu produkcyjnego powinna zostać oparta na zagospodarowaniu w procesie produkcyjnym odpadów wytwarzanych na terenie PW. Ze wsparcia należy wykluczyć projekty związane ze składowaniem i utylizacją odpadów, takie jak np. sortownie lub spalarnie odpadów. Celem wsparcia jest zagospodarowanie odpadów wytwarzanych w PW, nie koncentracja odpadów na terenie PW, pochodzących z innych regionów Polski.	31 grudnia 2021	Rekomendacja programowa operacyjna	przedsiębiorczość	następca programu POPW na lata 2021-2027	PARP
10	Wdrożenie GOZ wymaga wzrostu współpracy pomiędzy uczestnikami rynku. Istotna jest zarówno współpraca pomiędzy przedsiębiorstwami (ciągłość łańcuchów wartości oraz optymalizacja łańcuchów dostaw), współpraca pomiędzy przemysłem i sektorem nauki oraz współpraca w zakresie wymiany doświadczeń.	Należy stworzyć działanie wspierające powstawanie i rozwój na terenie PW centrów obsługi/ usług wspólnych opartych na zdalnym co-workingu.	IZ/ IP następcy programu POPW na lata 2021-2027	Stworzone działanie należy dedykować MSP i dużym firmom z całej Polski, zakładającym lub rozbudowującym na terenie PW centra obsługi/ usług wspólnych opartych na zdalnym co-workingu (np. huby księgowo-zakupowe, prawne, informatyczne, callcentre, itp.). Wspierane projekty powinny być związane z rozwojem i utrzymaniem infrastruktury umożliwiającej zdalne świadczenie usług na rzecz przedsiębiorstw prowadzących działalność w dowolnej części Polski lub za granicą (w przypadku firm prowadzących działalność również poza Polską). Wsparcie powinno być udzielane podmiotowi udostępniającemu infrastrukturę innym przedsiębiorstwom. Rozwiązanie to wykorzystuje możliwość jaką daje obserwowany wzrost wykorzystania w gospodarce pracy zdalnej (spowodowany epidemią COVID-19).	31 grudnia 2021	Rekomendacja programowa operacyjna	przedsiębiorczość	następca programu POPW na lata 2021-2027	PARP
11	Instytucje publiczne mogą stymulować wdrażanie GOZ poprzez uwzględnianie jej specyfiki w ogłaszanych zamówieniach publicznych („zielone” zamówienia publiczne; ang. Green Public Procurement). Zakres wpływu może dotyczyć poziomu systemu - przedmiotu i zakresu zamówienia (np. zamówienie produktu w formie usługi; klauzula odbioru przez dostawcę); poziomu dostawcy - stymulowania dostawców do włączenia określonych zasad obiegu zamkniętego do własnych systemów i procesów lub poziomu produktu - specyfikacji samego produktu (np. oparcie produkcji o materiały pochodzące z recyklingu; możliwość poddania produktu recyklingowi; możliwość zidentyfikowania materiałów, z których powstał produkt; możliwość demontażu produktów po zakończeniu ich użytkowania).	Należy systematycznie zwiększać poziom wykorzystania szczegółowych kryteriów środowiskowych dla zielonych zamówień publicznych opracowanych przez Komisję Europejską (kryteria dostępne są na stronie: https://www.uzp.gov.pl/baza-wiedzy/zrownowazone-zamowienia-publiczne/zielone-zamowienia/kryteria-srodowiskowe-gpp).	Urząd Zamówień Publicznych lub Urząd Ministra właściwego ds. środowiska	Wdrażanie rekomendacji należy oprzeć na działaniach informacyjnych skierowanych do podmiotów ogłaszających zamówienia publiczne - w tym urzędów centralnych oraz samorządów. Wdrażanie rekomendacji można powiązać z rekomendacją nr 2 - poprzez zawarcie w rekomendowanym portalu internetowym przykładów zastosowania zielonych zamówień w praktyce.	31 grudnia 2021	Rekomendacja pozasystemowa	informacja i promocja	nie dotyczy	PARP

Lp.	Treść wniosku	Treść rekomendacji	Adresat rekomendacji	Sposób wdrożenia	Termin wdrożenia	Klasa rekomendacji	Obszar tematyczny	Program operacyjny	Instytucja zlecająca badanie
12	Jednym z istotnych aspektów wydłużania cyklu życia produktów jest ich naprawa. Wspierając rozwój oferty podmiotów świadczących usługi w tym zakresie można modyfikować niekorzystne zachowania konsumentów (wynikające m.in. z moralnego starzenia się produktów), jak również ograniczać wytwarzanie odpadów.	Należy stworzyć działanie wspierające powstawanie i rozwój na terenie PW przedsiębiorstw usługowych prowadzących działalność w zakresie serwisu lub naprawy (wydłużających cykl życia produktu).	IZ/ IP następcy programu POPW na lata 2021-2027	Stworzone działanie należy dedykować przedsiębiorstwom (w tym dużym) tworzącym lub rozbudowującym na terenie PW zakład prowadzący działalność w zakresie serwisu lub naprawy (w tym np. sprzętu RTV/ AGD, infrastruktury ICT, maszyn przemysłowych). Wsparciem należy objąć zarówno zakłady prowadzące serwis/ naprawę produktów konkretnych marek, jak również centra serwisowe obsługujące wiele marek produktów. Przedmiotem wsparcia powinien być rozwój infrastruktury dedykowanej prowadzeniu działań serwisowych/ naprawczych.	31 grudnia 2021	Rekomendacja programowa operacyjna	przedsiębiorczość	następca programu POPW na lata 2021-2027	PARP
13	Jednym z istotnych aspektów wydłużania cyklu życia produktów jest ich naprawa. Wspierając rozwój oferty podmiotów świadczących usługi w tym zakresie można modyfikować niekorzystne zachowania konsumentów (wynikające m.in. z moralnego starzenia się produktów), jak również ograniczać wytwarzanie odpadów.	Należy stworzyć działanie promujące rzemiosło i wspierające rozwój mikro- i małych przedsiębiorstw prowadzących działalność w zakresie naprawy produktów.	IZ/ IP następców programów RPO na lata 2021-2027	Działanie powinno zostać dedykowane istniejącym i nowozakładanym przedsiębiorstwom rzemieślniczym, których działalność obejmuje m.in. naprawę produktów - w tym np. szewców, krawców, ślusarzy i in. Wsparcie powinno obejmować dotację na zakup infrastruktury związanej ze świadczeniem usług w zakresie naprawy i działania promocyjne dot. oferty usług.	31 grudnia 2021	Rekomendacja horyzontalna operacyjna	przedsiębiorczość	Więcej niż 1 program	PARP